

Entendre-hi + amb la ciència

¿Com canvien els gestos en la infància?

MICHELE CATANZARO

Una anàlisi dels relats de 83 nens i nenes de Girona documenta per primera vegada un moment clau en el desenvolupament infantil: el pas d'una gestualitat visual a una altra d'abstracta. ¿Són els gestos un indicador del desenvolupament lingüístic o una manera de fomentar-lo?

El dibuix animat va d'un ratolí i un elefant que troben una closca i juguen a posar-se-la de barret. Després de veure-ho, una nena de 5 anys l'hi relata a una investigadora. Fa el gest de posar-se la closca al cap. Després, és el torn d'un nen de 9 anys. Aquest també fa escarafalls, però són diferents: obre els braços, agita les mans, inclina el cap, etcètera.

Els vídeos d'aquests dos relats formen part d'una base de dades gràcies a la qual s'ha documentat per primera vegada un canvi en la gestualitat infantil: de visual a abstracta.

L'arxiu reuneix narracions fetes per 83 nens de Girona, entre el 2016 i el 2019, en dues etapes: quan tenien 5 o 6 anys i quan en tenien 7, 8 o 9. La investigadora Ingrid Vilà-Giménez, de la Universitat de Girona, va ensenyar dibuixos animats a cada nen, en dos moments de la seva infància, i va gravar els relats que feien del que havien vist.

Ara, un estudi d'aquesta universitat juntament amb la Universitat Pompeu Fabra (UPF) ha analitzat els gestos que apareixen en els vídeos. Els autors volen esbrinar si la gestualitat és un indicador del desenvolupament lingüístic o una manera de fomentar-lo.

Més enllà de les paraules

«La tradició en l'estudi del llenguatge ha sigut considerar no més el que es diu. Però també l'entonació i els gestos compten», explica Eva Murillo, psicòloga de la Universitat Autònoma de Madrid, no implicada en l'estudi. L'entonació d'un «bon dia» pot sonar alegre, amenaçadora o irònica. I una cosa semblant passa amb els gestos que es fan al parlar. «Són tan importants que els fem fins i tot quan parlem pel mòbil», afirma Murillo. Emoticones, missatges de veu i video-trucades són exemples de la necessitat de complementar les paraules. De fet, els nadons es comuniquen abans amb els gestos que amb les paraules. «El gest és central en l'adquisició del llenguatge. El gest d'apuntar amb el dit és molt important. Els primers balbotejos venen acompanyats per moviments rítmics repetitius», explica Pilar

Prieto, investigadora ICREA de la UPF i coordinadora de l'estudi. «Els gestos i la parla junts componen el llenguatge. En molts casos, el gest fins i tot impulsa la parla», afirma Elena Levy, psicòloga de la Universitat de Connecticut que ha investigat aquest tema en les últimes dècades.

El pas al no referencial

A mesura que els nens creixen, a aquests primers gestos els succeeixen d'altres, icònics o referencials: fer les banyes amb els dits, allargar els braços per dir gran, girar un volant imaginari, etcètera. Després arriben els gestos no referencials: moure les mans enlaire i cap avall, assentir amb el cap, aixecar les celles, etcètera. Els autors de l'estudi han classificat en aquestes dues categories els gairebé 900 gestos capturats pels vídeos. Tant els nens petits com els grans fan servir les dues classes, però els segons fan més gestos no referencials que referencials. A més, els gestos es concentren en alguns trams concrets del relat. Per exemple, tendeixen a aparèixer quan s'introdueix informació nova (per exemple, un nou personatge). «Els nens grans tendeixen a utilitzar molt més els gestos no referencials per marcar aquests elements que actualitzen el discurs», observa Júlia Florit Pons, investigadora de la UPF i coautora del treball.

No està clar si el que ocorre a Girona passaria igual a l'Àfrica o a la Xina. «No podem dir que és una cosa universal. Hi ha cultures que utilitzen més gestos i d'altres que n'utilitzen menys», comenta Murillo. «Possiblement, el nombre de gestos canviaria, però creiem que el patró i la funció seria la mateixa», afirma Florit.

Aquesta investigadora està preparant un estudi per esbrinar si veure i utilitzar gestos milloraria l'aprenentatge de la llengua a les escoles. Estudis previs suggereixen que el to enfàtic que utilitzen molts pares quan parlen amb els seus nadons tindria beneficis: els nadons exposats a molts gestos no referencials desenvoluparien narratives més estructurades en etapes successives. ■

ELS

EN

PRI

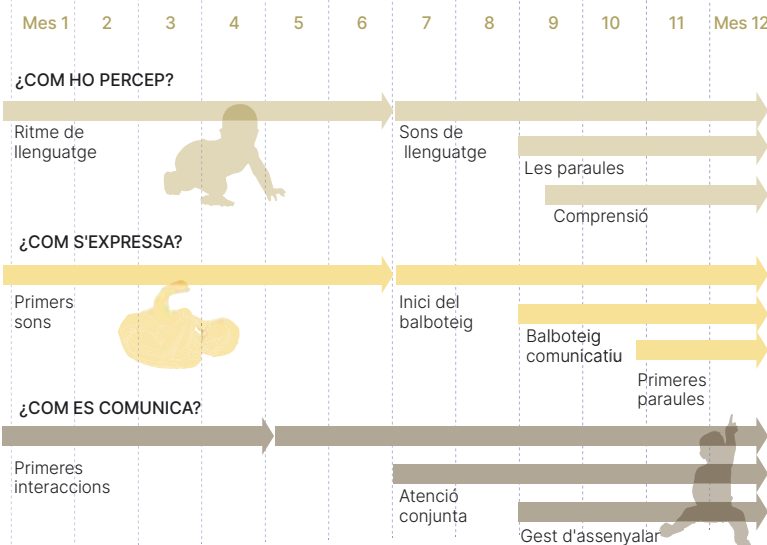
ELS

Entre els 5 i els 9 anys, nens i nenes passen d'usar gestos icònics en els seus relats a emprar moviments sense referències concretes

APARICIÓ DEL MOVIMENT EN LA COMUNICACIÓ INFANTIL

Fins i tot abans de parlar, nens i nenes es comuniquen amb gestos repetitius i assenyalen amb el dit

Compartim les preguntes sobre el món on vivim que la ciència pot respondre.

Escaneja el codi QR per escriure'ns.